VIỆT NAM, THIÊN ĐÀNG CỦA CUỘC TRỘM CẮP BẢN QUYỀN.

(Bài của Michael Kanellos, phóng-viên của CNT News.com, 18/02/2002)

AH Trần Lê Quang tạm dịch

Hànội, Việt Nam

Trái với dư luận thông thường, không thể nào trong vòng 5 phút mà thôi, ai tìm mua được trên đường phố một bản DVD chép trộm "Harry Potter and the Sorcerer's Stone" !

Trước hết, những người buôn trên phố hè không sấp xếp các phim trưng bán theo từng loại, cho nên những phim gần đây nhứt, như "Vanilla Sky", "Crouching Tiger", "Hidden Dragon" và "Moulin Rouge", ... trà trộn với các phim khác, như ba phim trứ danh "Red", "White", và "Blue" của Krzysztof Kieslowsky.

Kế đó, các bản quyền chép trộm chỉ dùng kỹ thuật sản xuất mới nhứt của Dell Computer. Các bạn, trước tiên, cần lựa chọn những bộ phim náo mình muốn mua, rồi trao các tên phim lựa chọn cho một cậu nhỏ. Cậu đó sẽ tức tốc đi xe gắng máy tìm gặp người bán để mua.

Cuối cùng, riêng tôi, tôi cũng phải mất đến một giờ, đi tìm tới ba quán bán. Họ bán cho tôi bộ "Harry Potter" với giá 30,000 đồng VN ($2), và thêm $2 nữa, cho bộ "The Lord of the Rings". Khi xem, màu của hai bộ tôi mua có phần hơi nhiều ánh sáng - Các nguyên bản chưa đem ra bán tại thị trường VN - nhưng tương đối, các bộ tôi mua chạy được tốt. Buồn cười là cũng trong ngày đó, báo "Viet Nam News" đăng tin rằng nhà đại lý phát hành "Potter" tại Á-Đông cho biết chưa quyết định có nên, hay không, đem bộ phim đó tới bán tại Việt Nam, vì lo ngại sự trộm cấp bản quyền !

Trước tiên, những bộ chép trộm thường được chép lại theo hệ thống kỹ thuật để chạy được trên máy do Trung-Hoa sáng chế, tức là không chạy được trên máy điện tin theo hệ thống Mỹ. Nhưng những người trộm cấp bản quyền uyển chuyển, xoai sửa lại rất nhanh, trong khoảng một ngày là cùng. Bây giờ bản nào cũng có thể chạy được trên máy Mỹ. Ông Patrick Morris, đại lý xưa kia của Hãng IT tại VentureOne, và đương kiêm giám đốc hãng VeloAsia - phụ trách tổ chức các cuộc dạo đua xe đạp - cho biết như nói trên. Ông nói thêm: "Tôi không bao giờ quên tôi đã mua quyển sách "Window 98" của Ông Yee".

Các hãng Tây Phương cố tìm cách nào chế ngự sự trộm cắp bản quyền. Tuy nhiên, đối với một dân tộc siêng năng, cần cù, ham mê những gì liên quan tới kỹ thuật điện tin, pha lẫn với một tình trạng nghèo đói xơ xác, thì các sự kiện đó

đương nhiên tạo ra một môi trường bùng nổ ! Quí vị thử nghĩ coi các thanh niên tốt nghiệp đại học, đang thất nghiệp, và các sinh viên còn tại đại học, làm gì trong thời gian rảnh rỗi ? Họ viết trở lại bộ sách "Mánh lới và mẹo cho Windows" (Windows Tricks and Tips) !

Những quán Café-Internet đầy đường. Khách hàng phần đông là khách du-lịch. Tuy nhiên cũng có một số đông vị-thành-niên. Cô bé 12 tuổi, cháu gái của ông chủ quán café mà tôi đang ngồi, giúp tôi viết trở lại cách nhập nội vào hệ thống máy điện tin của quán (reconfigure networking protocols) để tôi có thể sử dụng máy đó.

Óc sáng tạo trên thị trường

Ông Morris cũng cho biết rằng những người trộm chép bản quyền tại địa phương đã tìm được cách ghép vào các bản lịch-trình (software) họ chép lại, một loại số thứ tự hợp pháp (legetimate serial numbers). Nói cách khác, thí dụ nếu bạn mua một bộ "Adobe Photoshop", bạn rất có thể đăng ký, để về sau tiếp nhận được một cách hợp pháp tất cả các cải tiến liên hệ.

Hầu như tất cả tên tựa cuả các lịch trình điện tin (electronic softwares), phim ảnh và âm nhạc đều được trưng bán đầy các phố hè cuả thành phố Hà-Nội, dù thành phố nầy chỉ là một thị trường nhỏ, không thấm gì so với Saigon. "Window XP" bán giá 25,000 đồng VN ($1.67), cùng một giá với "Red Hat Linux". "Window ME" giá rẻ hơn, nhưng hình như bán không chạy cho lắm. Bà chủ quán nói với tôi là vì "đầy sâu bọ" (buggy). Một đĩa CD đựng 35 bài âm nhạc thâu gọn và phương pháp thu âm (recording applications) bán giá 35,000 đồng VN ($2.23).

Norton bán chạy hơn Symantec về mặt thành phần thị trường. Visual Basic hình như là dụng cụ được ưa chuộng nhứt. Các ông bạn liên hệ với Macromedia có thể tự hào rằng "Dreamweaver" được dân chúng hâm mộ một cách không nghi ngờ được.

Âm nhạc cũng khá đầy đủ, tuy hơi lỗi thời. Các quán bán thường trưng bày âm nhạc của những nhạc sĩ như Louis Amstrong, The Police hoặc Van Morrison.

Nhưng những người trộm chép không phải chỉ chép mà thôi. Khi họ chép một bản quyền, họ chép lại các đề mục của nguyên bản, để cho bản chép có vẽ thiện nghệ. Sau bìa bản DVD "Harry Potter" của tôi mua có ghi: "Jackson Pollock xưa kia là một hoạ sĩ lừng danh. Trẻ con sẽ bắt chước theo sự tích đó. Tiến lên đi ! Chúng ta cùng nhau đi tìm mạo hiểm". Ghi chú trên bản "Lord of the Rings" nói rằng đạo diễn

là Jean-Claude Van Damme và câu chuyện dựa theo quyển sách của Larry Ferguson.

Máy điện tin, một món hàng không phải rẽ.

Các người chép trộm lịch trình điện tin có vẽ phát tài. Ngược lại, các ông bán máy điện tin thì phải đối phó với một bài toán khác: thị trường khó xâm nhập ! Máy PC còn rất đắt tiền. Giá cả gần như bên Mỹ. Một bộ máy Celeron PC làm tại Việt Nam, với bộ phận truyền hình, giá gần $750. Máy có bộ phận Pentium giá $800.

$800, đối với ngân sách của một gia đình Việt Nam là một thành phần vĩ đại. Do đó họ căn cứ hoặc trên máy hiện có ở nhà, hoặc phải trả tiền từ phút sử dụng tại các quán café. Tiền nối nhập vào Internet, ngược lại rất rẽ. Một giờ sử dụng Internet giá từ 2,000 đồng (12 Cents) cho tới 12,000 đồng (75 Cents). Đó là giá bán giờ cho du khách. Đối với người bản xứ, giá còn rẽ hơn nữa.

Thay vì máy điện tin, các gia đình Việt Nam thường đầu tư vào các loại máy điện khác. Các phố hè có nhiều tiệm bán máy truyền hình TV, tủ lạnh, máy giặt, máy xấy. Máy điện thoại di động cầm tay bán đầy đường. (Nếu muốn, bạn có thể mua một cái nắp, loại giả, cho máy Nokia trên có in hình Catherine Zeta-Jones, giá 18 Cents).

Máy điện tin PC thật sự khó tìm mua được. Trong hai ngày trọn tôi tìm thấy chỉ có một tiệm bán, trong một khu chợ sang trọng. Tiệm đó trưng bán máy di động và máy PC Hewlett-Packard, với giá tương đương như giá bên Mỹ. Một bộ máy PC đầy đủ, với bộ phận truyền hình loại mỏng và máy in, vào khoảng $1,507, và một bộ Celeron Notebook, giá $1,200. Trên xa lộ, tôi thấy một bản quản cáo máy Compaq Computer.
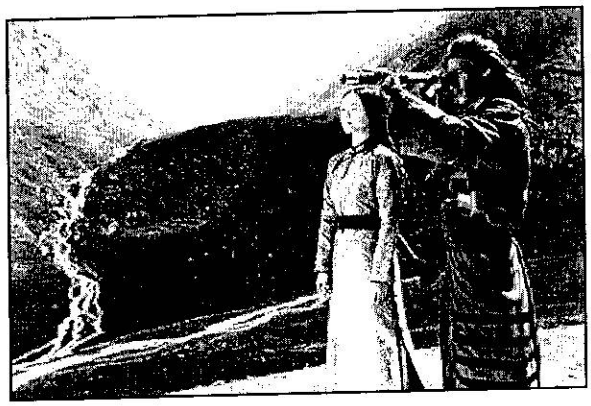
Những nhà sản xuất máy điện tin cư sử với người Việt không khác nào người Việt cư sử với các nhà sản xuất phần mềm. Họ theo sở trường của người mua. Tất cả máy Hewlett Packard PC dùng bộ nhớ Rambus, loại 800MHz. Các bộ nhớ Rambus đã bị loại bỏ trên thị trường Mỹ. Nhưng không ai cấm được việc sử dụng bộ nhớ đó tại đây. Có phải chăng đây là một cuộc bán tháo gỡ đi cho xong của những nhà sản xuất.■